Uradni list
Evropske unije

SL
Serija C

C/2025/3987

20.8.2025

PRIPOROČILO SVETA

z dne 8. julija 2025

o ekonomski, socialni, strukturni in proračunski politiki ter politiki zaposlovanja Cipra

(C/2025/3987)

SVET EVROPSKE UNIJE –

ob upoštevanju Pogodbe o delovanju Evropske unije ter zlasti člena 121(2) in člena 148(4) Pogodbe,

ob upoštevanju Uredbe (EU) 2024/1263 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 29. aprila 2024 o učinkovitem usklajevanju ekonomskih politik in večstranskem proračunskem nadzoru ter razveljavitvi Uredbe Sveta (ES) št. 1466/97 ([1]) in zlasti člena 3(3) Uredbe,

ob upoštevanju Uredbe (EU) št. 1176/2011 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 16. novembra 2011 o preprečevanju in odpravljanju makroekonomskih neravnotežij ([2]) ter zlasti člena 6(1) Uredbe,

ob upoštevanju priporočila Evropske komisije,

ob upoštevanju resolucij Evropskega parlamenta,

ob upoštevanju sklepov Evropskega sveta,

ob upoštevanju mnenja Odbora za zaposlovanje,

ob upoštevanju mnenja Ekonomsko-finančnega odbora,

ob upoštevanju mnenja Odbora za socialno zaščito,

ob upoštevanju mnenja Odbora za ekonomsko politiko,

ob upoštevanju naslednjega:

Splošne ugotovitve

(1) Uredba (EU) 2024/1263, ki je začela veljati 30. aprila 2024, določa cilje okvira ekonomskega upravljanja, katerega namen je spodbujati zdrave in vzdržne javne finance, z reformami in naložbami pa trajnostno in vključujočo rast in odpornost, ter preprečiti čezmerni javnofinančni primanjkljaj. Uredba določa, da Svet in Komisija izvajata večstranski nadzor v okviru evropskega semestra v skladu s cilji in zahtevami iz Pogodbe o delovanju Evropske unije (PDEU). Evropski semester vključuje zlasti oblikovanje specifičnih priporočil za državo in nadzor nad njihovim izvajanjem. Navedena uredba spodbuja tudi nacionalno odgovornost za fiskalno politiko in poudarja njeno srednjeročno usmerjenost skupaj z učinkovitejšim in skladnejšim izvrševanjem. Vsaka država članica mora Svetu in Komisiji predložiti nacionalni srednjeročni fiskalno-strukturni načrt, ki vsebuje njene fiskalne, reformne in naložbene zaveze za obdobje štirih ali petih let, odvisno od trajanja zakonodajnega obdobja v zadevni državi članici. Pot gibanja očiščenih odhodkov ([3]) v teh načrtih mora biti skladna z zahtevami iz navedene uredbe, vključno z zahtevami, da se najpozneje do konca prilagoditvenega obdobja dolg sektorja država začne dovolj verjetno zmanjševati ali se še naprej dovolj verjetno zmanjšuje ali pa ostane na preudarni ravni pod 60 % bruto domačega proizvoda (BDP) ter da se primanjkljaj sektorja država srednjeročno zmanjša pod referenčno vrednost 3 % BDP iz Pogodbe in/ali ohranja pod to vrednostjo. Kadar se država članica zaveže ustreznemu sklopu reform in naložb v skladu z merili iz navedene uredbe, se lahko prilagoditveno obdobje podaljša za največ tri leta.

([1]) UL L, 2024/1263, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj.
([2]) UL L 306, 23.11.2011, str. 25, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2011/1176/oj.
([3]) Očiščeni odhodki, kot so opredeljeni v členu 2, točka 2, Uredbe (EU) 2024/1263: „očiščeni odhodki“ pomenijo javnofinančne odhodke brez: (i) odhodkov za obresti; (ii) diskrecijskih ukrepov na strani prihodkov; (iii) odhodkov za programe Unije, ki so v celoti izravnani s prihodki iz skladov Unije; (iv) nacionalnih odhodkov za sofinanciranje programov, ki jih financira Unija; (v) cikličnih elementov odhodkov za denarna nadomestila za brezposelnost ter (vi) enkratnih in drugih začasnih ukrepov.

(2) Uredba (EU) 2021/241 Evropskega parlamenta in Sveta ([4]), s katero je bil vzpostavljen mehanizem za okrevanje in odpornost, je začela veljati 19. februarja 2021. Mehanizem za okrevanje in odpornost državam članicam zagotavlja finančno podporo za izvajanje reform in naložb, s čimer daje fiskalno spodbudo, ki jo financira Unija. V skladu s prednostnimi nalogami evropskega semestra za usklajevanje ekonomskih politik mehanizem podpira gospodarsko in socialno okrevanje ter hkrati poganja trajnostne reforme in naložbe, zlasti pa spodbuja zeleni in digitalni prehod ter veča odpornost gospodarstev držav članic. Poleg tega prispeva h krepitvi javnih financ, spodbujanju rasti in ustvarjanja delovnih mest v srednje- in dolgoročnem obdobju, izboljševanju teritorialne kohezije v Uniji ter podpiranju nadaljnjega izvajanja evropskega stebra socialnih pravic.

(3) Cilj Uredbe (EU) 2023/435 Evropskega parlamenta in Sveta ([5]) (v nadaljnjem besedilu: uredba REPowerEU), ki je bila sprejeta 27. februarja 2023, je postopno odpraviti odvisnost Unije od uvoza ruskih fosilnih goriv. To pripomore k doseganju energetske varnosti in diverzifikaciji oskrbe Unije z energijo, hkrati pa povečuje uporabo energije iz obnovljivih virov, zmogljivosti za shranjevanje energije in energetsko učinkovitost. Ciper je v svoj nacionalni načrt za okrevanje in odpornost dodal novo poglavje REPowerEU za financiranje ključnih reform in naložb, ki bodo pomagale doseči cilje REPowerEU.

(4) Ciper je 17. maja 2021 Komisiji predložil nacionalni načrt za okrevanje in odpornost v skladu s členom 18(1) Uredbe (EU) 2021/241. Na podlagi člena 19 navedene uredbe je Komisija v skladu s smernicami za ocenjevanje iz Priloge V ocenila ustreznost, uspešnost, učinkovitost in skladnost načrta za okrevanje in odpornost. Svet je 20. julija 2021 sprejel izvedbeni sklep o odobritvi ocene načrta za okrevanje in odpornost za Ciper ([6]), ki je bil na podlagi člena 18(2) spremenjen 8. decembra 2023 zaradi posodobitve najvišjega finančnega prispevka za nepovratno finančno podporo in vključitve poglavja REPowerEU ([7]). Pogoj za izplačilo obrokov je, da Komisija v skladu s členom 24(5) sprejme sklep, da je Ciper zadovoljivo izpolnil ustrezne mejnike in cilje, določene v izvedbenem sklepu Sveta. Za zadovoljivo izpolnitev je potrebno, da doseženi predhodni mejniki in cilji za isto reformo ali naložbo niso bili izničeni.

(5) Svet je 21. januarja 2025 na priporočilo Komisije sprejel priporočilo, v katerem je potrdil nacionalni srednjeročni fiskalno-strukturni načrt Cipra ([8]). Načrt je bil predložen v skladu s členom 11 in členom 36(1), točka (a), Uredbe (EU) 2024/1263, zajema pa obdobje od leta 2025 do leta 2028 in določa fiskalno prilagoditev v štiriletnem obdobju.

(6) Komisija je 26. novembra 2024 sprejela tudi mnenje o osnutku proračunskega načrta Cipra za leto 2025. Na isti datum je Komisija na podlagi Uredbe (EU) št. 1176/2011 sprejela poročilo o mehanizmu opozarjanja za leto 2025, v katerem je Ciper opredelila kot eno od držav članic, za katero bi bilo treba opraviti poglobljeni pregled. Sprejela je tudi priporočilo za priporočilo Sveta o ekonomski politiki euroobmočja ter predlog skupnega poročila o zaposlovanju za leto 2025, v katerem je analizirano izvajanje smernic za zaposlovanje in načel evropskega stebra socialnih pravic. Svet je priporočilo o ekonomski politiki euroobmočja ([9]) sprejel 13. maja 2025, skupno poročilo o zaposlovanju pa 10. marca 2025.

([4]) Uredba (EU) 2021/241 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 12. februarja 2021 o vzpostavitvi Mehanizma za okrevanje in odpornost (UL L 57, 18.2.2021, str. 17, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj).

([5]) Uredba (EU) 2023/435 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 27. februarja 2023 o spremembi Uredbe (EU) 2021/241 glede poglavij REPowerEU v načrtih za okrevanje in odpornost ter spremembi uredb (EU) št. 1303/2013, (EU) 2021/1060 in (EU) 2021/1755 ter Direktive 2003/87/ES (UL L 63, 28.2.2023, str. 1, ELI: http://data.europa. eu/eli/reg/2023/435/oj).

([6]) Izvedbeni sklep Sveta z dne 20. julija 2021 o odobritvi ocene načrta za okrevanje in odpornost za Ciper (ST 10686/2021).

([7]) Izvedbeni sklep Sveta z dne 8. decembra 2023 o spremembi Izvedbenega sklepa z dne 28. julija 2021 o odobritvi ocene načrta za okrevanje in odpornost za Ciper (ST 15571/2023 + ADD1 COR1).

([8]) Priporočilo Sveta z dne 21. januarja 2025 o potrditvi nacionalnega srednjeročnega fiskalno-strukturnega načrta Cipra (UL C, C/2025/639, 10.2.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/639/oj).

([9]) Priporočilo Sveta z dne 13. maja 2025 o ekonomski politiki euroobmočja (UL C, C/2025/2782, 22.5.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/2782/oj).

(7) Komisija je 29. januarja 2025 objavila kompas za konkurenčnost, tj. strateški okvir, katerega cilj je v naslednjih petih letih povečati svetovno konkurenčnost EU. V njem so opredeljeni trije nujni elementi preobrazbe za trajnostno gospodarsko rast: (i) inovacije, (ii) razogljičenje in konkurenčnost ter (iii) varnost. Za zapolnitev inovacijske vrzeli si EU prizadeva spodbujati industrijske inovacije, podpirati rast zagonskih podjetij s pobudami, kot je strategija EU za zagonska podjetja in podjetja v razširitveni fazi, ter pospeševati uvajanje naprednih tehnologij, kot sta umetna inteligenca in kvantno računalništvo. V prizadevanju za bolj zeleno gospodarstvo je Komisija predstavila celovit akcijski načrt za cenovno dostopno energijo in dogovor o čisti industriji, ki zagotavljata, da bo prehod na čisto energijo ostal stroškovno učinkovit in naklonjen konkurenčnosti, zlasti za energetsko intenzivne sektorje, ter da bo gonilo rasti. Za zmanjšanje pretiranih odvisnosti in povečanje varnosti je Unija zavezana krepitvi svetovnih trgovinskih partnerstev, diverzifikaciji dobavnih verig ter zagotavljanju dostopa do kritičnih surovin in virov čiste energije. Te prednostne naloge temeljijo na horizontalnih dejavnikih, in sicer poenostavitvi zakonodaje, poglabljanju enotnega trga, financiranju konkurenčnosti ter uniji prihrankov in naložb, spodbujanju spretnosti in kakovostnih delovnih mest ter boljšem usklajevanju politik EU. Kompas za konkurenčnost je usklajen z evropskim semestrom, s čimer zagotavlja, da so ekonomske politike držav članic skladne s strateškimi cilji Komisije, ter ustvarja enoten pristop k ekonomskemu upravljanju, ki spodbuja trajnostno rast, inovacije in odpornost po vsej Uniji.

(8) Evropski semester za usklajevanje ekonomskih politik se v letu 2025 nadalje razvija skupaj z izvajanjem mehanizma za okrevanje in odpornost. Za izpolnjevanje prednostnih nalog politik v okviru evropskega semestra je še vedno bistveno, da se v celoti izvajajo načrti za okrevanje in odpornost, saj prispevajo k učinkoviti obravnavi vseh izzivov, opredeljenih v zadevnih specifičnih priporočilih za države, izdanih v zadnjih letih, ali znatnega dela teh izzivov. Ta specifična priporočila za države ostajajo enako relevantna za oceno spremenjenih načrtov za okrevanje in odpornost v skladu s členom 21 Uredbe (EU) 2021/241.

(9) Specifična priporočila za države za leto 2025 zajemajo ključne izzive ekonomske politike, ki niso v zadostni meri obravnavani z ukrepi, vključenimi v načrte za okrevanje in odpornost, ob upoštevanju ustreznih izzivov, opredeljenih v specifičnih priporočilih za države za obdobje 2019–2024.

(10) Komisija je 4. junija 2025 objavila poročilo o državi za Ciper za leto 2025. V njem je ocenila napredek Cipra pri izvajanju zadevnih specifičnih priporočil za državo ter izvajanje načrta za okrevanje in odpornost na Cipru. Na podlagi te analize so bili v poročilu o državi opredeljeni najbolj pereči izzivi, s katerimi se sooča Ciper. Prav tako je bil v njem ocenjen napredek Cipra pri izvajanju evropskega stebra socialnih pravic ter pri doseganju krovnih ciljev Unije za leto 2030 glede zaposlovanja, spretnosti ter zmanjševanja revščine in socialne izključenosti, pa tudi ciljev Združenih narodov glede trajnostnega razvoja.

(11) Komisija je za Ciper opravila poglobljeni pregled v skladu s členom 5 Uredbe (EU) št. 1176/2011. Glavne ugotovitve ocene makroekonomskih ranljivosti za Ciper, ki so jo pripravile službe Komisije za namene navedene uredbe, so bile objavljene 13. maja 2025 ([10]). Komisija je 4. junija 2025 ugotovila, da na Cipru ni več makroekonomskih neravnotežij. Zlasti se zmanjšujejo ranljivosti, povezane z zunanjim in zasebnim dolgom, deloma zaradi močne gospodarske rasti, k zmanjševanju javnega dolga pa dodatno prispevajo stalni proračunski presežki. Primanjkljaj na tekočem računu ostaja visok. Ciper je dosegel pomemben napredek pri izvajanju ukrepov za odpravo ranljivosti. Zadolženost gospodinjstev in nefinančnih družb kot delež BDP se zmanjšuje, predvsem zaradi močnih učinkov imenovalca zaradi visoke nominalne rasti BDP. Velik delež dolga podjetij dolgujejo subjekti s posebnim namenom, katerih posojilodajalci so zunaj Cipra in ki predstavljajo omejena tveganja za gospodarstvo. Poleg tega se nedonosna posojila bank znatno zmanjšujejo zaradi prodaje, odpisov in odplačil. Tudi nedonosna posojila podjetij, ki pridobivajo kredite, se zmanjšujejo, kar povzroča nadaljnje razdolževanje. Javni dolg se hitro zmanjšuje, Ciper pa naj bi po napovedih ohranil proračunske presežke. Primanjkljaj na tekočem računu je kljub zmanjšanju v letu 2024 še vedno visok in naj bi se le malo izboljšal; negativno neto stanje mednarodnih naložb ostaja visoko, vendar je znatno napihnjeno zaradi prisotnosti subjektov s posebnim namenom, ki nimajo pomembnih neposrednih povezav z domačim gospodarstvom. Ciper dosega napredek pri izvajanju politik za odpravo svojih ranljivosti. Zlasti okvir za izvršbo je začel v celoti delovati leta 2024, zakonodaja, katere cilj je olajšati reševanje nedonosnih posojil, pa naj bi zmanjšala zadolženost gospodinjstev in povečala njihove prihranke.

([10]) SWD(2025) 68 final.

Ocena letnega poročila o napredku

(12) Svet je 21. januarja 2025 priporočil naslednje najvišje stopnje rasti očiščenih odhodkov za Ciper: 6,0 % v letu 2025, 5,0 % v letu 2026, 5,4 % v letu 2027 in 4,3 % v letu 2028, kar ustreza najvišjim skupnim stopnjam rasti, izračunanim glede na leto 2023 v višini 8,9 % v letu 2025, 14,3 % v letu 2026, 20,5 % v letu 2027 in 25,7 % v letu 2028. Ciper je 30. aprila 2025 predložil letno poročilo o napredku ([11]) v zvezi z upoštevanjem priporočenih najvišjih stopenj rasti očiščenih odhodkov ter izvajanjem reform in naložb v odziv na glavne izzive, opredeljene v specifičnih priporočilih za državo v okviru evropskega semestra. Letno poročilo o napredku odraža tudi polletno poročanje Cipra o napredku pri uresničevanju načrta za okrevanje in odpornost v skladu s členom 27 Uredbe (EU) 2021/241.

(13) Vojna agresija Rusije proti Ukrajini in njene posledice pomenijo eksistencialni izziv za Evropsko unijo. Komisija je priporočila usklajeno aktivacijo nacionalne odstopne klavzule v okviru Pakta za stabilnost in rast, da bi se podprla prizadevanja EU za hitro in znatno povečanje odhodkov za obrambo, Evropski svet pa je ta predlog pozdravil 6. marca 2025.

(14) Glede na podatke, ki jih je potrdil Eurostat ([12]), se je presežek sektorja država na Cipru povečal z 1,7 % BDP v letu 2023 na 4,3 % v letu 2024, dolg sektorja država pa se je zmanjšal s 73,6 % BDP konec leta 2023 na 65,0 % konec leta 2024. Po izračunih Komisije ta gibanja ustrezajo stopnji rasti očiščenih odhodkov v višini 2,9 % v letu 2024. Ciper v letnem poročilu o napredku ocenjuje, da bo rast očiščenih odhodkov v letu 2024 znašala 3,2 %. Komisija ocenjuje, da je bila rast očiščenih odhodkov manjša kot v letnem poročilu o napredku. Razlika med izračuni Komisije in ocenami nacionalnih organov je posledica nižjih skupnih odhodkov in višjih odbitkov za nacionalno sofinanciranje programov EU, kar odraža najnovejše razpoložljive podatke ([13]). Glede na ocene Komisije je bila fiskalna naravnanost ([14]), ki vključuje odhodke, financirane tako na nacionalni ravni kot na ravni EU, v letu 2024 restriktivna in je znašala 1,9 % BDP.

(15) Glede na letno poročilo o napredku se po makroekonomskem scenariju, na katerem temeljijo proračunske projekcije Cipra, pričakuje rast realnega BDP v višini 3,1 % v letu 2025 in letu 2026, inflacija po HICP pa naj bi znašala 1,9 % v letu 2025 in 2,1 % v letu 2026. Glede na pomladansko napoved Komisije 2025 naj bi realni BDP zrasel za 3,0 % v letu 2025 in za 2,5 % v letu 2026, inflacija po HICP pa naj bi znašala 2,0 % v letu 2025 in letu 2026.

(16) Glede na letno poročilo o napredku naj bi se presežek sektorja država v letu 2025 povečal na 3,5 % BDP, dolg sektorja država kot odstotek BDP pa naj bi se do konca leta 2025 zmanjšal na 57,4 %. Ta gibanja ustrezajo rasti očiščenih odhodkov v višini 6,8 % v letu 2025. V pomladanski napovedi Komisije 2025 je za leto 2025 predviden javnofinančni presežek v višini 3,5 % BDP. Po izračunih Komisije ta gibanja ustrezajo rasti očiščenih odhodkov v višini 7,3 % v letu 2025. Te projekcije glede rasti očiščenih odhodkov, ki so višje kot v letnem poročilu o napredku, so posledica pričakovanj Komisije glede nekoliko večjega povečanja rasti očiščenih odhodkov v letu 2025, čeprav z nižjo izhodiščno osnovo. Glede na ocene Komisije naj bi bila fiskalna naravnanost, ki vključuje odhodke, financirane tako na nacionalni ravni kot na ravni EU, v letu 2025 ekspanzivna in naj bi znašala 1,1 % BDP. Dolg sektorja država kot odstotek BDP naj bi se do konca leta 2025 zmanjšal na 58,0 %. Zmanjšanje deleža javnega dolga v BDP v letu 2025 je predvsem posledica visokega javnofinančnega presežka in trdne gospodarske rasti.

(17) Glede na pomladansko napoved Komisije 2025 naj bi se z nepovratno podporo (nepovratnimi sredstvi) v okviru mehanizma za okrevanje in odpornost v letu 2025 financirali odhodki sektorja država v višini 1,1 % BDP; v letu 2024 je ta delež znašal 0,4 % BDP. Odhodki, financirani z nepovratno podporo iz mehanizma za okrevanje in odpornost, omogočajo visokokakovostne naložbe in reforme za povečanje produktivnosti brez neposrednega učinka na saldo in dolg sektorja država na Cipru.

([11]) Letna poročila o napredku za leto 2025 so na voljo na: https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-and-fiscal-governance/stability-and-growth-pact/preventive-arm/annual-progress-reports_sl.

([12]) Eurostat, Kazalniki eura, 22. april 2025.

([13]) Podatki Komisije za leto 2024 temeljijo na podatkih o realizaciji v skladu z uradnim obvestilom o javnih financah iz aprila 2025, medtem ko se nacionalni organi opirajo na prejšnje podatke.

([14]) Fiskalna naravnanost je opredeljena kot merilo spremembe osnovnega proračunskega položaja sektorja država na letni ravni. Cilj te naravnanosti je oceniti gospodarsko spodbudo, ki izhaja iz fiskalnih politik, tako tistih, ki se financirajo na nacionalni ravni, kot tistih, ki se financirajo iz proračuna EU. Fiskalna naravnanost se meri kot razlika med (i) srednjeročno potencialno rastjo in (ii) spremembo primarnih odhodkov brez diskrecijskih ukrepov na strani prihodkov, vključno z odhodki, ki se financirajo z nepovratno podporo (nepovratnimi sredstvi) v okviru mehanizma za okrevanje in odpornost ter drugih skladov Unije.

(18) Na Cipru so obrambni odhodki sektorja država v letu 2021 znašali 1,7 % BDP, v letu 2022 1,5 % BDP, v letu 2023 pa 1,9 % BDP ([15]). Glede na pomladansko napoved Komisije 2025 naj bi odhodki za obrambo v letih 2024 in 2025 znašali 1,4 % BDP. To ustreza zmanjšanju za 0,3 odstotne točke BDP v primerjavi z letom 2021.

(19) Glede na pomladansko napoved Komisije 2025 naj bi očiščeni odhodki Cipra v letu 2025 zrasli za 7,3 %, v letih 2024 in 2025 pa skupno za 10,4 %. Glede na pomladansko napoved Komisije 2025 naj bi bila rast očiščenih odhodkov Cipra v letu 2025 nad priporočeno najvišjo stopnjo rasti, kar na letni ravni ustreza odstopanju ([16]) v višini 0,5 % BDP. Ob upoštevanju let 2024 in 2025 skupaj naj bi bila tudi skupna stopnja rasti očiščenih odhodkov nad priporočeno najvišjo stopnjo rasti, kar ustreza odstopanju v višini 0,5 % BDP. Napovedano odstopanje presega prag za letni odklon v višini 0,3 % BDP, vendar ne presega praga za skupni odklon v višini 0,6 % BDP. Na splošno to pomeni, da obstaja tveganje odstopanja od priporočene najvišje rasti očiščenih odhodkov, ko bodo spomladi prihodnje leto na voljo podatki o realizaciji za leto 2025.

(20) V letnem poročilu o napredku je predvideno, da naj bi se presežek sektorja država v letu 2026 povečal na 3,7 % BDP, dolg sektorja država kot odstotek BDP pa naj bi se do konca leta 2026 zmanjšal na 52,6 %. Glede na letno poročilo o napredku naj bi po letu 2026 presežek sektorja država ostal na ravni 3,7 % BDP v letu 2027 in v letu 2028. Dolg sektorja država kot odstotek BDP pa naj bi se po letu 2026 povečal na 48,4 % v letu 2027 in na 43,3 % v letu 2028. Na podlagi ukrepov politike, znanih na presečni datum napovedi, pomladanska napoved Komisije 2025 v letu 2026 predvideva presežek sektorja država v višini 3,4 % BDP. Ta gibanja ustrezajo rasti očiščenih odhodkov v višini 5,4 % v letu 2026. Glede na ocene Komisije naj bi bila fiskalna naravnanost, ki vključuje odhodke, financirane tako na nacionalni ravni kot na ravni EU, v letu 2026 restriktivna in naj bi znašala 0,6 % BDP. Dolg sektorja država kot odstotek BDP naj bi se do konca leta 2026 zmanjšal na 51,9 %. Zmanjšanje deleža javnega dolga v BDP v letu 2026 je predvsem posledica visokega javnofinančnega presežka in trdne gospodarske rasti.

Ključni izzivi politike

(21) Načrt za okrevanje in odpornost v skladu s členom 19(3), točka (b), Uredbe (EU) 2021/241 in merilom 2.2 iz Priloge V k navedeni uredbi vključuje obsežen nabor reform in naložb, ki se vzajemno krepijo in ki jih je treba izvesti do leta 2026. Te naj bi prispevale k učinkoviti obravnavi vseh izzivov, opredeljenih v zadevnih specifičnih priporočilih za državo, ali znatnega dela teh izzivov. V tem kratkem časovnem okviru je dokončanje učinkovitega izvajanja načrta za okrevanje in odpornost, vključno s poglavjem REPowerEU, bistvenega pomena za povečanje dolgoročne konkurenčnosti Cipra z zelenim in digitalnim prehodom ob hkratnem zagotavljanju socialne pravičnosti. V sporočilu Komisije NextGenerationEU – Pot do leta 2026, sprejetem 4. junija 2025, je pojasnjena časovnica, v skladu s katero naj bi se zaključil mehanizem, določene so smernice za države članice, da bi bilo izvajanje do 31. avgusta 2026 čim uspešnejše, med drugim glede tega, kako naj države članice dodatno racionalizirajo svoje načrte za okrevanje in odpornost, predstavljene so ključne možnosti, ki jih je treba upoštevati pri reviziji teh načrtov, in poudarjeno je, kako pomembno je skrbno skupno načrtovanje pred predložitvijo zadnjih zahtevkov za plačilo leta 2026. Ciper je že dosegel napredek pri izvajanju reform in naložb iz svojega načrta za okrevanje in odpornost. Za izpolnitev zavez iz načrta za okrevanje in odpornost do avgusta 2026 je bistveno, da Ciper pospeši izvajanje reform in naložb z obravnavanjem relevantnih izzivov. Ciper bi moral povečati svojo upravno zmogljivost za učinkovit nadzor izvajanja načrta za okrevanje in odpornost, pospešiti izvajanje naložb in ohraniti napredek pri izvajanju ključnih reform. Sistematično vključevanje lokalnih in regionalnih organov, socialnih partnerjev, civilne družbe in drugih ustreznih deležnikov ostaja pomembno, da se zagotovi široko prevzemanje odgovornosti za uspešno izvajanje načrta za okrevanje in odpornost.

(22) Na Cipru se je izvajanje programa kohezijske politike, ki zajema podporo iz Evropskega sklada za regionalni razvoj (ESRR), Sklada za pravični prehod (SPP), Evropskega socialnega sklada plus (ESS+) in Kohezijskega sklada, pospešilo. Nadaljevati je treba prizadevanja za zagotovitev hitrega izvajanja tega programa in hkrati čim bolj povečati njegov učinek na terenu. Ciper že ukrepa v okviru svojih programov kohezijske politike, da bi spodbudil konkurenčnost in rast, obenem pa okrepil socialno kohezijo. Hkrati se Ciper še naprej sooča z izzivi, vključno z naraščajočimi temperaturami in tveganji suše, ki čedalje bolj obremenjujejo oskrbo z vodo in kritično infrastrukturo, pa tudi s pomanjkanjem delovne sile ter neskladjem med ponudbo spretnosti in povpraševanjem po njih. Ciper mora

([15]) Eurostat, javnofinančni odhodki po klasifikaciji izdatkov države po funkcijah (COFOG). Zaradi metodoloških razlik med opredelitvijo, ki se uporabljajo za COFOG, in opredelitvijo, ki jo uporablja Nato, se lahko odhodki na podlagi opredelitve za COFOG razlikujejo od odhodkov na podlagi opredelitve Nata.

([16]) Ti podatki bodo od leta 2026 prikazani na kontrolnem računu iz člena 22 Uredbe (EU) 2024/1263.

v skladu s členom 18 Uredbe (EU) 2021/1060 v okviru vmesnega pregleda skladov kohezijske politike pregledati svoj program, pri čemer mora med drugim upoštevati izzive, opredeljene v specifičnih priporočilih za državo za leto 2024. V predlogih Komisije, sprejetih 1. aprila 2025 ([17]), je rok za predložitev ocene rezultatov vmesnega pregleda podaljšan na obdobje po 31. marcu 2025. Zagotovljene so tudi prožnost, da bi pomagali pospešiti izvajanje programov, in spodbude za države članice, da sredstva kohezijske politike dodelijo petim strateškim prednostnim področjem Unije, in sicer konkurenčnosti na področju strateških tehnologij, obrambi, stanovanjem, odpornosti v zvezi z vodo in energetskemu prehodu, ter naložbam v spretnosti v prednostnih sektorjih, pri čemer se programi ESS+ še naprej osredotočajo na osebe v najbolj ranljivih položajih.

(23) Platforma za strateške tehnologije za Evropo (STEP) predstavlja priložnost za naložbe v eno od ključnih strateških prednostnih nalog EU in torej za krepitev konkurenčnosti EU. Platforma STEP se izvaja prek 11 obstoječih skladov EU. Države članice lahko prispevajo tudi k programu InvestEU, ki podpira naložbe na prednostnih področjih. Ciper bi lahko te pobude kar najbolje izkoristil za podporo razvoju ali proizvodnji kritičnih tehnologij, tudi čistih in z viri gospodarnih tehnologij.

(24) Poleg gospodarskih in socialnih izzivov, obravnavanih z načrtom za okrevanje in odpornost ter drugimi skladi EU, bi moral Ciper učinkovito obravnavati preostale izzive, povezane z raziskavami in inovacijami, dostopom do financiranja, poslovnim okoljem, energetskim prehodom, prilagajanjem podnebnim spremembam, neskladjem med ponudbo spretnosti in povpraševanjem po njih ter pomanjkanjem delovne sile.

(25) Javne in zasebne naložbe v raziskave in razvoj na Cipru ostajajo med najnižjimi v EU, pri čemer je intenzivnost javnih naložb v raziskave in razvoj v letu 2023 stagnirala na ravni 0,29 % BDP (povprečje EU: 0,72 %), raziskave in razvoj podjetij pa so se zmanjšale na 0,28 %, kar je petkrat manj od povprečja EU. To izhaja iz strukturnih dejavnikov, kot so gospodarstvo, ki temelji na storitvah, omejeno število velikih podjetij, premalo razvit trg zasebnega kapitala in majhen proračun za spodbude. Ciper ima kljub nizkemu financiranju močne znanstvene rezultate, vendar je komercializacija šibka, saj je bilo leta 2022 vloženih le 0,7 patentnih prijav na 1 milijardo EUR BDP (povprečje EU: 3,2). Inovacijski ekosistem je razdrobljen, povezave med univerzami, zagonskimi podjetji, vlado in finančnim sektorjem pa so slabe. Število diplomantov naravoslovja, tehnologije, inženirstva in matematike (STEM) upada, gostota raziskovalcev pa ostaja nizka. Sedanja strategija za raziskave in inovacije nima ciljev in kazalnikov, mehanizma za spremljanje in ocenjevanje, ocen učinka in dolgoročnega financiranja, zato je treba izboljšati pravni okvir za komercializacijo in tvegani kapital z visokim tveganjem.

(26) Dobro delujoč in raznolik finančni sistem je bistven za spodbujanje naložb, inovacij in gospodarske odpornosti. Na Cipru je dostop do alternativnih varčevalnih in naložbenih instrumentov še vedno omejen, kapitalski trgi pa niso dovolj razviti. Bančni sektor je trden, vendar je nebančno financiranje še vedno premalo izkoriščeno, odvisnost gospodinjstev od tradicionalnih bančnih vlog pa ostaja, kar ovira pretok kapitala v produktivnejše naložbe. Raven finančne pismenosti je v primerjavi s povprečjem EU še vedno nizka, kar omejuje sposobnost in motivacijo gospodinjstev za sodelovanje v diverzificiranih naložbenih strategijah. Poleg tega omejena prisotnost institucionalnih vlagateljev in tveganega kapitala ovira možnosti financiranja, ki so na voljo inovativnim in zagonskim podjetjem.

(27) Kot je določeno v kompasu za konkurenčnost, si morajo vse institucije EU ter nacionalne in lokalne institucije močno prizadevati, da bi sprejemale enostavnejša pravila in pospešile upravne postopke. Komisija si je zastavila ambiciozne cilje za zmanjšanje upravnega bremena, in sicer za vsaj 25 %, v zvezi z MSP pa za najmanj 35 %; oblikovala je tudi nova orodja za doseganje teh ciljev, vključno s sistematičnim obremenitvenim testom obstoječe zakonodaje EU in okrepljenim dialogom z deležniki. Da bi Ciper dosegel ta cilj, mora ukrepati. 68 % podjetij meni, da zapletenost upravnih postopkov pomeni težavo za njihovo poslovanje na Cipru ([18]). Podjetništvu prijazno regulativno okolje je bistveno za spodbujanje naložb, inovacij in podjetništva. Ciper je dosegel napredek pri izboljšanju svojega poslovnega okolja, kar vključuje reforme za poenostavitev registracije podjetij in zmanjšanje zamud pri plačilih, kar zadeva transakcije med podjetji ter med vladami in podjetji, pa tudi reforme za poenostavitev

([17]) Predlog uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o spremembi uredb (EU) 2021/1058 in (EU) 2021/1056 glede posebnih ukrepov za obravnavanje strateških izzivov v okviru vmesnega pregleda (COM(2025) 123 final).

([18]) „Businesses“ attitudes towards corruption in the EU (Odnos podjetij do korupcije v EU), kratko poročilo, poročilo Eurobarometer (april 2024).

gradbenih dovoljenj in vzpostavitev točke „vse na enem mestu“ za (tuja in lokalna) podjetja. Hkrati so regulativne in upravne ovire še vedno velike. Zapleteni postopki licenciranja in izdajanja dovoljenj, visoki stroški izpolnjevanja davčnih obveznosti za mala in srednja podjetja ter ovire za konkurenco na področju maloprodajnih in poklicnih storitev še naprej negativno vplivajo na poslovno dinamiko.

(28) Upravljanje podjetij v državni lasti še vedno ne dosega mednarodnih standardov, pri čemer obstajajo pomanjkljivosti na področjih, kot so lastniške politike in finančna preglednost. Ciper je ustanovil svetovalni svet za imenovanje članov upravnega odbora podjetij v državni lasti in sprejel ukrepe za izboljšanje finančnega nadzora. Kljub temu nezadostne obveznosti poročanja in nezadosten popis javnih subjektov ovirajo učinkovito spremljanje. To povzroča tudi pomisleke v zvezi z upravljanjem, odgovornostjo ter kakovostjo in oblikovanjem cen storitev v sektorjih, ki jih večinoma nadzorujejo podjetja v državni lasti, kot je sektor električne energije. Za reševanje teh izzivov je bistveno, da se pripravi redno posodobljen seznam javnih subjektov in sprejme usklajen pristop k reformam, ki vključuje vse deležnike. To bi moralo vključevati razvoj jasne politike lastništva podjetij v državni lasti, ki opredeljuje vloge, odgovornosti in odgovornost institucij, ki nadzorujejo podjetja v državni lasti.

(29) Ciper je še naprej napredoval pri energetskem prehodu, zlasti s povečanjem proizvodnje energije iz obnovljivih virov. Vendar nafta in naftni derivati še vedno predstavljajo velik del porabe energije, država pa mora še pospešiti postopno opuščanje fosilnih goriv v vseh sektorjih. Ta stalna uporaba fosilnih goriv je velik izziv za zmanjšanje skupnih emisij toplogrednih plinov in doseganje ciprskega cilja za leto 2030 v skladu z uredbo o porazdelitvi prizadevanj. Energetska osamitev še vedno obstaja in jo je treba odpraviti s pospešitvijo projekta povezovalnega daljnovoda Great Sea, pri katerem je prišlo do zamud. Razširiti in nadgraditi je treba ciprski elektroenergetski sistem in omrežje ter zlasti sisteme za shranjevanje energije iz obnovljivih virov. Razvoj sistemov za shranjevanje energije iz obnovljivih virov je ključnega pomena za povečanje zmogljivosti za energijo iz obnovljivih virov v prenosnem omrežju in zmanjšanje omejevanja energije. Trajnostni in cenovno dostopni promet ostaja prednostna naloga, saj se ciprski prometni sektor sooča s čedalje večjo porabo energije, popolno odvisnostjo od cestnega tovornega prometa ter omejenimi spodbudami in omejeno infrastrukturo za elektrifikacijo voznega parka. Velika odvisnost države od uvoza energije povečuje ranljivosti zunanjega sektorja. Poglobljeno vključevanje obnovljivih virov energije v mešanico energijskih virov bi okrepilo odpornost gospodarstva na zunanje energetske šoke in povečalo privlačnost države za produktivne tuje naložbe. Ciper mora okrepiti svoja prizadevanja pri spodbujanju zasebnega financiranja za izboljšanje energetske učinkovitosti in prenove, zlasti energetsko najmanj učinkovitih stavb, ki ranljive odjemalce izpostavljajo energetski revščini, med drugim s spodbujanjem svojih finančnih institucij k sodelovanju v evropski koaliciji za financiranje energetske učinkovitosti.

(30) Energetska revščina in cenovno dostopna električna energija sta na Cipru pereči vprašanji, čeprav so bili izvedeni ciljno usmerjeni podporni ukrepi. Ciper je med državami z najvišjimi cenami električne energije za gospodinjstva v EU, zaradi česar so zlasti ranljivi odjemalci pod velikim finančnim pritiskom. Zaostala plačila računov za komunalne storitve in strukturne težave, kot so puščanje in vlaga, so še vedno zelo razširjene. Visoki stroški hlajenja prav tako močno obremenjujejo gospodinjstva.

(31) Ciper se sooča z velikimi okoljskimi izzivi, zlasti v zvezi s pomanjkanjem vode in ravnanjem z odpadki. Leta 2022 je izkoriščanje vode doseglo kritično raven, kar odraža močno prekomerno uporabo obnovljivih vodnih virov. Kmetijstvo, ki porabi večino vode v državi, z zastarelim namakanjem in omejeno uporabo tehnologij za varčevanje z vodo to težavo še poglablja. Ciper se sooča z znatnim pomanjkanjem naložb v vodno infrastrukturo, z velikimi potrebami po pitni vodi in čiščenju odpadne vode. Kljub prizadevanjem v okviru akcijskega načrta za krožno gospodarstvo za obdobje 2021–2027 ter načrta za okrevanje in odpornost sta stopnja krožne rabe materialov in produktivnost virov še vedno pod povprečjem EU. Ciper je leta 2022 recikliral le 15 % komunalnih odpadkov in 70 % odpadne embalaže, hkrati pa ustvaril največ živilskih odpadkov na osebo v EU in nadpovprečne količine komunalnih odpadkov. Dajatve za odlaganje komunalnih odpadkov na odlagališčih v okviru načrta za okrevanje in odpornost bi lahko izboljšale ravnanje z odpadki, če bi se ustrezno izvrševale.

(32) Ciper je čedalje bolj občutljiv na podnebna tveganja, vključno z gozdnimi požari, nerednimi padavinami, sušami in nevihtami. Kljub načrtovanim naložbam ciprska sredstva za prilagajanje podnebnim spremembam v primerjavi s povprečjem EU ne zadostujejo. Cilj nacionalne strategije prilagajanja je povečati odpornost s poudarkom na trajnostnem upravljanju voda in varstvu obalnih območij, vendar je pristop še vedno večinoma nezavezujoč. Krepitev upravljanja in spodbujanje sodelovanja med ministrstvi in lokalnimi organi sta ključna koraka za učinkovito izvajanje ukrepov za prilagajanje podnebnim spremembam ter za izboljšanje odpornosti Cipra proti podnebnim spremembam in boljšo uskladitev s standardi EU.

(33) Uspešnost Cipra na področju zaposlovanja je bila visoka, vendar pomanjkanje delovne sile in spretnosti čedalje bolj ovira gospodarski razvoj. Ključni sektorji, kot so gradbeništvo, energetika, zdravstvo, kmetijstvo in gostinstvo, se soočajo z akutnim pomanjkanjem, ki ga še poslabšujeta neskladje med ponudbo spretnosti in povpraševanjem po njih ter premalo izkoriščena delovna sila. Poleg tega je delež mladih, ki niso zaposleni, se ne izobražujejo ali usposabljajo (12,9 %), še vedno višji od povprečja EU, zlasti med mladimi ženskami. Ciper se sooča tudi s precejšnjim upadom temeljnih spretnosti med mladimi, na kar kaže največje povečanje učne poduspešnosti v EU od leta 2018. Med dejavniki za ta negativni trend bi bili lahko omejena udeležba v vzgoji predšolskih otrok, nepopolno izvajanje politike in nizka raven avtonomije šol. To je velika ovira za prizadevanja na področju preusposabljanja. Udeležba v srednješolskem poklicnem izobraževanju in usposabljanju je še vedno omejena, možnosti za učenje na delovnem mestu in uskladitev s potrebami trga dela pa so nezadostne. Delež študentov, vpisanih na področja STEM, je najnižji v EU, kar prispeva k stalnemu pomanjkanju na kritičnih področjih za zeleni in digitalni prehod. Poleg tega je raven digitalnih spretnosti delovno sposobnega prebivalstva še vedno nizka, zlasti med ranljivimi skupinami, udeležba odraslih v izobraževanju pa je nižja od povprečja EU. Reforme, ki jih podpirata mehanizem za okrevanje in odpornost ter Evropski socialni sklad plus, kot so izvajanje individualnih učnih računov, programi e-spretnosti in posodobitve učnih načrtov, se izvajajo, vendar njihov polni učinek še ni dosežen.

(34) Dostop starejših do storitev dolgotrajne oskrbe je še vedno omejen, javnofinančni odhodki pa so med najnižjimi v EU. Delež oseb, starih 65 let in več, ki potrebujejo dolgotrajno oskrbo zaradi hudih težav z osebno oskrbo ali gospodinjskimi dejavnostmi, znaša 34,3 % in je med najvišjimi v EU. Čedalje večji delež prebivalstva, starega 65 let in več, bo v prihodnjih letih povzročil še večje povpraševanje po dolgotrajni oskrbi. Izzivi v zvezi z dostopom so še večji zaradi pomanjkanja delavcev, ki je posledica nizkih plač in majhne pokritosti s kolektivnimi pogodbami. Ciper bi lahko za izboljšanje razpoložljivosti, dostopnosti in kakovosti storitev uvedel model celovite dolgotrajne oskrbe, ki bi vključeval zanesljiv mehanizem zagotavljanja kakovosti za vse oblike dolgotrajne oskrbe.

(35) Zaradi tesne medsebojne povezanosti gospodarstev držav članic euroobmočja in njihovega skupnega prispevka k delovanju ekonomske in monetarne unije je Svet leta 2025 priporočil, naj države članice euroobmočja ukrepajo, tudi v okviru svojih načrtov za okrevanje in odpornost, da bi izvedle priporočilo o ekonomski politiki euroobmočja za leto 2025. Kar zadeva Ciper, priporočila 2, 3 in 5 prispevajo k izvajanju prvega priporočila za euroobmočje o konkurenčnosti, priporočili 4 in 5 prispevata k izvajanju drugega priporočila za euroobmočje o odpornosti, priporočilo 1 pa prispeva k izvajanju tretjega priporočila za euroobmočje o makroekonomski in finančni stabilnosti iz priporočila za leto 2025 –

PRIPOROČA, da Ciper v letih 2025 in 2026 ukrepa tako, da:

1. okrepi skupne obrambne in varnostne odhodke ter pripravljenost ob zagotavljanju vzdržnosti dolga v skladu s sklepi Evropskega sveta z dne 6. marca 2025; zagotovi, da se pri očiščenih odhodkih upošteva pot, ki jo je 21. januarja 2025 priporočil Svet;

2. glede na veljavne roke za pravočasno dokončanje reform in naložb na podlagi Uredbe (EU) 2021/241 pospeši izvajanje načrta za okrevanje in odpornost, vključno s poglavjem REPowerEU; pospeši izvajanje programa kohezijske politike (ESRR, SPP, ESS+, Kohezijski sklad), po potrebi na podlagi priložnosti, ki jih ponuja vmesni pregled; kar najbolje izkoristi instrumente EU, vključno z možnostmi, ki jih ponujata program InvestEU in platforma za strateške tehnologije za Evropo, da bi se izboljšala konkurenčnost;

3. okrepi raziskave in inovacije ter komercializacijo rezultatov raziskav s spodbujanjem javnih in zasebnih naložb v raziskave in razvoj, krepitvijo sinergij med raziskavami in podjetji ter sprejetjem stalne dolgoročne strategije za raziskave in inovacije s kazalniki vložkov in rezultatov ter večletnim financiranjem; olajša diverzifikacijo gospodarstva in nadaljnje produktivne naložbe z omogočanjem alternativnih varčevalnih in naložbenih instrumentov, povečanjem finančne pismenosti, olajšanjem udeležbe na kapitalskih trgih in izboljšanjem dostopa do priložnosti za nebančno financiranje za podjetja; poenostavi predpise, izboljša regulativna orodja in zmanjša upravno breme, zlasti s poudarkom na izboljšanju postopkov izdajanja dovoljenj za naložbe in ustanavljanje novih podjetij; izboljša upravljanje podjetij v državni lasti, tako da ga uskladi z mednarodnimi dobrimi praksami, vključno z imenovanjem upravnih odborov na podlagi dosežkov, lastniško politiko in upravljanjem na podlagi uspešnosti;

4. zmanjša splošno odvisnost od fosilnih goriv in dodatno diverzificira oskrbo z energijo, zlasti z razvojem energetskih povezav s sosednjimi državami, povečanjem financiranja za energetsko učinkovitost, spodbujanjem trajnostnega prometa ter nadgradnjo elektroenergetskega omrežja in objektov za shranjevanje energije, da bi se upošteval čedalje večji delež obnovljivih virov energije; odpravi energetsko revščino; okrepi naložbe v infrastrukturo za vodo, odpadno vodo in ravnanje z odpadki, spodbuja prakse trajnostne rabe vode ter okrepi prizadevanja za preprečevanje nastajanja odpadkov in izboljšanje ločenega zbiranja komunalnih odpadkov in odpadne embalaže; izboljša izvajanje ukrepov za prilagajanje podnebnim spremembam z osredotočanjem na izboljšanje institucionalnega okvira, ki ureja prilagajanje podnebnim spremembam;

5. odpravi pomanjkanje delovne sile ter neskladja med ponudbo spretnosti in povpraševanjem po njih s krepitvijo udeležbe mladih na trgu dela, nadaljnjim povečanjem zmogljivosti in privlačnosti poklicnega izobraževanja in usposabljanja ter spodbujanjem izobraževanja odraslih; okrepi prizadevanja politike za krepitev zelenih in digitalnih spretnosti; okrepi prizadevanja politike za krepitev zelenih in digitalnih spretnosti; dodatno poveča udeležbo v vzgoji in varstvu predšolskih otrok, izboljša temeljne spretnosti ter poveča udeležbo učencev na področju STEM; izboljša razpoložljivost storitev dolgotrajne oskrbe in dostop do njih z uvedbo sodobnega, ustrezno financiranega in celovitega modela dolgotrajne oskrbe.

V Bruslju, 8. julija 2025

Za Svet

predsednica

S. LOSE